

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.9

Курило Володимир Іванович

*доктор юридичних наук, професор, чл.-кор. НААН України,
завідувач кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Курило Владимир Иванович

*доктор юридических наук, профессор, чл.-кор. НААН Украины,
заведующий кафедрой административного и финансового права
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины*

Kurylo Volodymyr

*Doctor of Science of Law, Professor,
Corresponding Member of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine,
Head of the Department of Administrative and Financial Law
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

ORCID: 0000-0003-1268-801X

Павленко Дмитро Юрійович

*здобувач освітнього ступеня доктора філософії (081 «Право»)
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

Павленко Дмитрий Юрьевич

*соискатель образовательной степени доктора философии (081 «Право»)
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины*

Pavlenko Dmytro

*Post Graduate Student (081 «Law» PhD)
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

**РОЗВИТОК І СТАНОВЛЕННЯ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ЯК
СУБ'ЄКТА ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ**

**РАЗВИТИЕ И СТАНОВЛЕНИЕ ПРОКУРАТУРЫ УКРАИНЫ КАК
СУБЪЕКТА ВЛАСТНЫХ ПОЛНОМОЧИЙ: ИСТОРИКО-
ПРАВОВОЙ АСПЕКТ**

**THE DEVELOPMENT AND FORMATION OF THE PROSECUTION
OF UKRAINE AS A PUBLIC POWER SUBJECT: HISTORICAL AND
LEGAL ASPECT**

Анотація. Вивчення історичних витоків прокуратури України є обов'язковою складовою дослідження її не лише як соціально-правового явища публічного права, а і як конкретної суб'єктної інституції, наділеної відповідним масивом владних повноважень. Діяльність прокуратури та її посадових осіб завжди була включена до перманентного процесу державотворення, відтак контекст пошуку передумов виникнення такого органу і процесу його розвитку становить собою структурну частину наукової діяльності, спрямованої на охоплення досліджень актуального юридичного статусу прокуратури України як адміністративно-правового суб'єкта та передумов його формування. Водночас, зважаючи на етапізацію розвитку прокуратури України різних історичних періодів та проміжків часу, слід відмітити акумулювання інтересу наукової спільноти до академічних досліджень порівняльного характеру щодо співставлення нинішнього процесу розвитку прокуратури у межах загальних змін державно-правової системи України із аналогічними трансформаціями в інші хронологічні епохи. Тому з огляду на це і на безперервний процес публічно-правового реформування, не зайвим є прослідковування характеру структурних і функціональних метаморфоз органів прокуратури, а також – їх аналогів і прототипів, у попередні історичні доби, у тому

числі з позицій формування правової держави України від зародку до сьогодення. Власне на основі аналізу генези історичного розвитку прокуратури України різних епох, дослідження підходів до розуміння поняття прокуратури як такої та її функціонального навантаження у різні історичні періоди, окреслено головні етапи у періодизації історії розвитку і становлення прокуратури як суб'єкта владних повноважень на теренах сучасної України, з'ясовані її місце і роль в історично-державних формуваннях, головні модельні підходи до організації діяльності й функціонування прокуратури, взаємозв'язок прокуратури в Україні та інших гілок влади у різні часи від зародження прототипів органів прокуратури і до сьогодення.

Ключові слова: *прокуратура, функції прокуратури, повноваження прокуратури, суб'єкт владних повноважень, правоохоронний орган, історико-правовий аспект.*

Аннотація. *Изучение исторических истоков прокуратуры Украины является обязательной составляющей исследования ее не только как социально-правового явления публичного права, но и как конкретного субъектного института, наделенного соответствующим массивом властных полномочий. Деятельность прокуратуры и ее должностных лиц всегда была включена в перманентный процесс создания государства, поэтому контекст поиска предпосылок возникновения такого органа и процесса его развития представляет собой структурную часть научной деятельности, направленной на охват исследований актуального юридического статуса прокуратуры Украины как административно-правового субъекта и предпосылок его формирования. В то же время, учитывая этапизацию развития прокуратуры Украины разных исторических периодов и промежутков времени, следует отметить аккумуляцию интереса научного сообщества к академическим*

исследованиям сравнительного характера относительно сопоставления нынешнего процесса развития прокуратуры в рамках общих изменений государственно-правовой системы Украины с аналогичными трансформациями в другие хронологические эпохи. Поэтому, учитывая это и непрерывный процесс публично-правового реформирования, не лишним является прослеживание характера структурных и функциональных метаморфоз органов прокуратуры, а также их аналогов и прототипов, в предыдущие исторические времена, в том числе с позиций формирования правового государства Украины от зародыша к настоящему. На основе анализа генезиса исторического развития прокуратуры Украины разных эпох, исследования подходов к пониманию понятия прокуратуры как таковой и ее функциональной нагрузки в разные исторические периоды, очерчены главные этапы в периодизации истории развития и становления прокуратуры как субъекта властных полномочий на территории современной Украины, выяснены ее место и роль в историко-государственных формированиях, главные модельные подходы к организации деятельности и функционирования прокуратуры, взаимосвязь прокуратуры в Украине и других ветвей власти в разное время от зарождения прототипов органов прокуратуры и до настоящего времени.

Ключевые слова: *прокуратура, функции прокуратуры, полномочия прокуратуры, субъект властных полномочий, правоохранительный орган, историко-правовой аспект.*

Summary. *The study of the historical origins of the prosecution in Ukraine is a mandatory component of its study not only as a socio-legal phenomenon of public law, but also as a specific subjective institution endowed with an appropriate array of powers. The activities of the prosecution and its officials have always been included in the permanent process of state formation, so the context of finding the prerequisites for such a body and its development is*

a structural part of research aimed at researching the current legal status of the prosecution bodies of Ukraine and its formation. At the same time, given the staged development of the prosecution in Ukraine in different historical periods, it should be noted the accumulation of interest of the scientific community in comparative academic research to compare the current process of development of the prosecution bodies within the general changes in Ukraine. Therefore, given this and the continuous process of public law reform, it is not superfluous to trace the nature of structural and functional metamorphoses of the prosecution, as well as their analogues and prototypes, in previous historical times, including from the standpoint of the rule of law. to date. Based on the analysis of the genesis of the historical development of the prosecution in Ukraine of different epochs, research approaches to understanding the concept of the prosecution as such and its functional load in different historical periods, outlined the main stages in the periodization of the history of development, its place and role in historical and state formations, the main model approaches to the organization of activity and functioning of prosecution, interrelation of prosecution bodies in Ukraine and other branches of power in different times from emergence of prototypes of bodies of prosecution bodies to the present are found out.

Key words: *prosecution, functions of the prosecution, powers of the prosecution, subject of power, law enforcement body, historical and legal aspect.*

Постановка проблеми. Стійко сформувалася плеяда різних підходів до дослідження природи і соціального призначення органів прокуратури. Наведене свідчить про непідробний інтерес соціуму до цієї правоохоронної структури, розташованої на межі правової й політичної (державницько-управлінської) систем. Відтак виокремлення історичних аспектів виникнення й формування в Україні прокуратури як органу

публічної адміністрації безумовно спричинено рядом ефектів від зміни підходів до ідейного й концептуального навантаження прокуратури під впливом різноманітних історичних процесів, яке у свою чергу відобразилося на якісних характеристиках її діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науці адміністративного права питаннями дослідженнями історико-правового аспекту розвитку і становлення прокуратури України займалися, зокрема, Івчук М.Ю., Старченко Н.П., Михайленко О.Р., Маньков О.Г., Чистяков О.І., Чехович В.А., Бойко О.Д., Кузьмінець Н.П., Рибалко Г.С., Компанієць Т.М., Пузирний В.Ф.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у з'ясуванні місця і ролі прокуратури в історично-державних формуваннях різних часів, головних модельних підходів до організації діяльності й функціонування прокуратури, взаємозв'язку прокуратури в Україні та інших гілок влади у різні часи від зародження прототипів органів прокуратури і до сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Історико-правові особливості розвитку й становлення прокуратури обумовлюються безперервним процесом зміни підходів до використання прокуратури у державному апараті та правоохоронних системах різних часів. Ми схильні розділяти історію утворення і розвитку прокуратури України на такі головні етапи (історичні проміжки), що були ознаменовані рядом ключових подій:

– 1578-1721 рр. – зародження інституту прокуратури, формування Луцького трибуналу як Вищого суду тощо;

– 1722-1917 рр. – розвиток інституту прокуратури на теренах сучасної України, заснування Указом Петра I прокуратури Російської Імперії тощо;

– 1922-1991 рр. – формування прокуратури УНР як першої прокурорської інституції самостійної України Новітнього часу,

становлення інституту державного обвинувачення у радянську добу, передумови формування власної ідентичності тощо;

– 1991-донині – формування прокуратури незалежної України, становлення нового концептуального підходу до прокуратури та її органів тощо.

Івчук М.Ю. вказує, що ще за часів глибокої давнини розпочалося формування «нової» правової системи, а з нею і відлік певних «українських» функцій прокуратури. Без сумніву, зародження прототипів прокуратури на теренах України не обійшлося без впливу спадщини Стародавнього часу та доби Середньовіччя [1, с. 4].

Важливою ознакою розвитку прокуратури у правових системах державних формувань на теренах України у епоху Нового часу стали кодифікаційні процеси у праві.

Зокрема, за свідченнями, які наведені у виданій 1999 р. у Варшаві книзі Володимира Свєрбигуза «Старосвітське панство», у 1578 р. на сеймі Речі Посполитої було прийнято рішення щодо утворення Луцького трибуналу, який по праву вважався особливим для України. Він являв собою вищий суд для України, дія якого мала своє поширення і на певні території, серед яких: Київське, Волинське та Брацлавське воєводства. Мовою, яка вважалася на той час офіційною, була українська. Через рік у Батурині утворився Український трибунал, який мав у своїй структурі сім департаментів. Започаткування діяльності трибуналу було пов'язано із щорічним обиранням прокурора (інстигатора). Інстигатор (пол. Instygator; від лат. Instigio – збуджую) був головним прокурором (обвинувачем) в Королівстві Польському і Великому князівстві Литовському [2, с. 481].

Велика частина українських земель входила до складу Великого князівства Литовського. Саме тому досить актуальним було питання щодо створення більш дієвих оновлених правових актів. Протягом майже шістдесяти років Литовським урядом тричі (1529 р., 1566 р., 1588 р.)

здійснювалася кодифікація права. Із кожним новим роком, очікування були все сильнішими, сподівання щодо встановлення порядку все серйознішими. Саме в той час набули чинності так звані статuti, характерні для Великого князівства Литовського [3, с. 16].

При дослідженні витоків функцій, які були притаманні прокуратурі, особливий інтерес викликає існування «проміжного» Статуту Великого князівства Литовського 1566 року, який на західноукраїнських теренах був названий як «Волинський» [4, с. 58].

Статут Великого князівства Литовського 1588 року, написаний староруською (староукраїнською) мовою, являє собою найвище досягнення старослов'янської правової думки, яке справило серйозний вплив на юридичні традиції країн Європи і, перш за все, України. Цим юридичним документом прокурора поставлено у ряд чиновників, які приймали участь у судовому засіданні. Як свідчення, варто навести відповідний артикул (ст. 31) «Про заступлення в суді одного іншим», яким встановлено, що «...і ми заступника як відповідача розглядатимемо, і заступник не має собі до повіту ані до суду, до якого належить, справу переносити і брати, але повинен буде сам або при собі маючи прокуратора на той же час, скоро заступити, відповідати і до кінця судитись» [3, с. 18].

У польських коронних архівах було встановлено правило, яке стосувалося того, що наглядачами приватних маєтків мали передаватися інстигатору (прокуророві) відомості щодо порушників. Як правило, вони були деталізовані, встановлені описаними фактами-відомостями про позови та характер правопорушень. Потім це все передавалося іншій особі – трибунальському маршалку. Ця особа була передусім представником дворянства, який обирався на сеймику (збори феодалів одного воєводства, повіту) та який завідував справами дворянства. Головна його функція зводилася до нагляду за чинністю подання позовів до трибунальських судів, які знаходилися під юрисдикцією старости. Також варто відзначити

той факт, що в період розвитку функцій прокуратури протягом XVII -XVIII ст. традиції козацького правотворення в Україні того часу були максимально збережені. Функції прокуратури «тієї доби» послужать в майбутньому основою прокурорського нагляду, адже звичаєве право запорізьких козаків характеризувалося своєю нормативністю, яка обумовлювалася не тільки конкретними історичними подіями та обставинами, але і специфікою протікання життя козацького суспільства. Для того суспільства вважалося допустимим санкціонування верховною державною владою певних подій, що навіть суперечило чинному законодавству (польському чи російському) [2, с. 481].

Отже, є всі наявні факти та підстави стверджувати, що по суті дата 19 квітня 1579 року є офіційною, яка знаменує день зародження функцій, притаманних сучасній прокуратурі. І це було здійснено саме на північних українських землях Гетьманської України (м. Батурин).

Посада прокурора проіснувала у тому вигляді, у якому була раніше в Україні до XVII ст. Як зазначають відповідні джерела, в Українському трибуналі прокурор засідав разом і з такими особами, як: гетьман, генеральний писар, генеральний возний, генеральний суддя та іншими вищими чинами. Варто підкреслити, що прокурор «по честі» йшов відразу ж після гетьмана. Історія свідчить, що діяльність Українського трибуналу і, зокрема, прокурорів тісно пов'язана та переплетена функціонально із такими гетьманами українського козацтва, як: Іван Підкова, Северин Наливайко, Самійло Кішка, Петро Сагайдачний, Михайло Дорошенко та інших [5, с. 25].

Утім традиційно учені «нову» історію прокуратури починають висвітлювати з часів Петра I, коли Україна входила до складу Російської імперії. Прослідкувати пошук витоків української державності можна і в більш віддалених у часі подіях, але про вплив державно-правових інститутів минулого на прототипи сьогодення можна йде мова тільки за

відповідного рівня розвитку таких інститутів у той час, за наявності їх належного правового регулювання та зафіксованої в документах практики функціонування.

Так, Маньков О.Г. і Чистяков О.І. стверджують, що період кінця XVII – початку XVIII ст. характеризувався рядом негативних суспільних явищ. Спочатку Указом Петра I від 2 березня 1711 р. була запроваджена фіскальна служба, призначення якої полягало в тому, щоб «над всіма делами тайно надсматривать и проведывать про неправый суд, также сбор казны и прочего». Інститут фіскалата зазнав певних змін унаслідок переходу від приказної до колегіальної системи управління, і в 1719 р. фіскали підпорядковувалися юстиції-колегії, а згідно іншого документу – Генерального Регламенту 1720 р. посади фіскалів були введені у всіх колегіях. До головних функцій фіскалів при колегіях належали стеження за якістю управління згідно писаних законодавчих актів, зокрема справедливо й старанно. Цього ж 1719 року за спеціальним указом обер-фіскал був підпорядкований юстиц-колегії. За задумом імператора, прокурорський нагляд був сформований як інститут контролю за діяльністю державного апарату, і в першу чергу за Сенатом, який відповідно до Указу від 27 квітня 1722 р. «О должности Сената» став законодавчим і вищим органом підзаконної виконавчої влади [6, с. 182].

У 1861 р. розпочалася інтенсивна робота з проведення судової реформи. У вересні 1862 р. «Основні положення перетворень судової частини в Росії» були затвержені Олександром II та оприлюднені. Із плином часу функціональний та організаційний підхід до самої прокуратури видозмінилися, що було зумовлене проведенням у 1864 році судово-правової реформи. Істотно по-новому були окреслені і сама система права. У той же час, прокуратура містила загальні судові органи і Сенат, яку очолював генерал-прокурор. На прокуратуру покладалися обов'язки ретельного нагляду за судом, перебігом слідства та місцями

ув'язнення. На додаток, як це і має бути, прокуратура також приймала участь, будучи стороною в судовому розгляді. Тож, можна стверджувати, що виникнення прокуратури та оформлення її у такий важливий державний інститут, як прокуратура, було зумовлене різними подіями, в першу чергу – необхідністю реформування усієї системи державної влади за часів Петра I [7, с. 702].

Розвитку прокуратури в Україні ХХ століття передували події Лютневої революції 1917 р., які були зумовлені перебігом економічного і політичного розвитку. Революція послужила наслідком активізації в Україні руху за територіальну автономію. У той же час сама Росія все ще продовжувала залишатися унітарною державою, ігноруючи базові потреби та інтереси національних регіонів. Того року, у березні 1917 р. відбулася особлива подія – заснування Української Центральної Ради (УЦР). На чолі УЦР стояв видатний громадський діяч проф. М. Грушевський. Радою було утворено 7 комісій, серед яких особливе місце займала правнича, на чолі з М. Ткаченком. Оперативне вирішення найважливіших питань потребувало організації відповідних комітетів. Так, УЦР було утворено Комітет Центральної Ради, який потім називався Малою Радою (МР). У червні 1917 р. УЦР було утворено відповідний уряд – Генеральний Секретаріат під керівництвом В. Винниченко. У листопаді 1917 р. посаду Генерального секретаря, який займався виключно судовими справами, було призначено М. Ткаченка [8, с. 314].

У листопаді 1917 р. під гаслом III-го Універсалу Центральної Ради була проголошена Українська Народна Республіка (УНР). Це спричинило створення апарату суддів, що, як наголошує Кузьмінець Н.П., стало першочерговим завданням влади, а тому були утворені суди та організований прокурорський нагляд. Малою Радою було затверджено відповідний законопроект, який був внесений на розгляд Генеральним Секретаріатом. У даному документі зазначалося, що «суд на Україні

твориться іменем Української Народної Республіки». Секретарством у судових справах 12 грудня 1917 р. було внесено на розгляд Центральної Ради вельми конкретний законопроект, якому говорилося про доцільність утворення до скликання Установчих зборів тимчасового Генерального Суду. Звісно, даний документ через три дні був ухвалений Центральною Радою. Але відповідно до юридичних фактів, прокуратура УНР знаходилася у подвійному підпорядкуванні – як Прокуратурія Генерального Суду та Секретарство судових справ [9, с. 67].

29 квітня 1918 р. у Києві генерала П. Скоропадського було проголошено гетьманом України. Гетьман мав своїх зацікавлених сторін. За допомогою прибічників, зокрема їх підтримки, разом вони захопили усі державні інституції й найважливіші об'єкти, а вже того дня вийшов Закон про тимчасовий державний устрій України. Гетьман П. Скоропадський уособлював у собі не тільки виконавчу, а й законодавчу владу. Він одноосібно «стверджував закони і без його санкцій ніякий закон не міг мати сили». На Генеральний Суд було покладено обов'язки як «вищого охоронителя і захисника закону» та Вищого Суду України в судових і адміністративних справах [10, с. 58].

Трохи згодом 8 липня 1918 р. гетьман видав важливий для держави закон «Про утворення Державного Сенату». Ряд статей чітко були присвячені питанням прокуратури. У законі зазначалося, що «при кожнім Генеральнім Судді, а також при Загальнім Зібранні Державного Сенату перебувають прокурор і товариш прокурора під вищим наглядом міністра юстиції, як Генерального прокурора» [9, с. 71].

02 січня 1919 р. було скасовано закон «Про утворення Державного Сенату» та відновлено діяльність Генерального Суду. Від тих пір він почав називатися «Надвищий Суд Української Народної Республіки». У першій половині січня 1919 р. Радою народних міністрів УНР було прийнято рішення про затвердження штату Надвищого Суду, що стосувалося і

Прокуратурія. Ця нова ієрархія складалася зі старшого прокуратора, семи прокураторів та одного секретаря прокуратора. Посаду Міністра юстиції, Старшого прокуратора Надвищого Суду обіймав С. Шелухін, а згодом В. Рейнбот [11, с. 22].

Ознакою розвитку прокуратури України за ранніх радянських часів став перехід до триступеневої системи управління та перехід прокуратури з-під крила судової гілки влади до системи юстиції.

Постанова ЦВК і РНК СРСР «Про утворення Народного Комісаріату Юстиції Союзу РСР» від 20 липня 1936 р. мала на меті реформування органів прокуратури в загальній системі. Даною Постановою остаточно виведено органи прокуратури із системи народних комісаріатів юстиції. Як відомо, раніше союзні та автономні республіки були повністю підпорядковані безпосередньо Прокурору Союзу РСР. Таким чином, цією Постановою завершився процес централізації усіх органів Прокуратури СРСР [12].

Наступною Постановою ЦВК і РНК СРСР, прийнятою від 17 грудня 1933 р. було затверджено Положення із однойменною назвою «Про Прокуратуру Союзу РСР» Даним документом ліквідовувалася попередня Прокуратура Верховного Суду Союзу РСР. Це стосувалося апарату, функціоналу тощо. Новим Положенням були більш конкретизовані функції Прокуратури СРСР, вектор її взаємовідносин та можливих форм керівництва Прокурора СРСР діяльністю прокуратур ряду союзних республік. Питання, які стосувалися загального керівництва діяльністю прокуратури усіх союзних республік, тепер були покладені на загальне керівництво діяльністю прокуратур цих республік. У свою чергу, Прокурор Союзу РСР вже мав таке право, як право надання прокурорам союзних республік необхідних вказівок [13].

Своєрідною рисою діяльності прокуратури України післявоєнного часу була необхідність реагувати на факти порушень законності не тільки,

так би мовити, в «цивільній сфері», а й в діяльності військових структур. Адже протягом декількох місяців в прифронтовій зоні, з якої частково було видворено місцеве населення, перебували фронтові і тиллові підрозділи Червоної Армії, сформовані в Радянському Союзі Війська Польського. Як відзначає Компанієць Т.М., чимало зусиль працівникам прокуратури доводилося докласти і для припинення грабежів, які здійснювали деякі військовослужбовці частин [14, с. 123].

Варто підкреслити, що радянська прокуратура із самого початку була побудована у вигляді централізованої системи, яка мала працювати під безпосереднім наглядом вищих партійних органів. У той же час не можна не відмітити, що контроль за діяльністю прокуратури з боку місцевих партійних органів мав почасти негативний вплив взагалі на прокурорську діяльність. Позитивне значення містилося хіба що лише у тому, що тому в органах прокуратури на досить високому рівні службової дисципліни будувалася і персональна відповідальність за доручену справу. Час створював нові виклики, а ефективне функціонування системи органів прокуратури продовжувало потребувати нових змін.

Момент проголошення України суверенною і незалежною державою ознаменував нову віху розвитку прокуратури. Після того, як було прийнято та введено в дію з 05 грудня 1991 року перший в незалежній Україні нормативно-правовий акт, покликаний врегулювати правовідносини, пов'язані із діяльністю, повноваженнями та функціональним навантаженням прокуратури (Закон України «Про прокуратуру»), а також – ряд інших нормативних актів, створена більш ширша правова база організації і компетенції органів прокуратури незалежної України. Окрім того, прийняття 28 червня 1996 р. Верховною Радою України Основного Закону нашої держави – Конституції України, послужило знаменною подією, оскільки у Розділі VII Конституції визначалися найважливіші

питання регламентації діяльності прокуратури України. Вказувалося, що прокуратура становить єдину систему.

Особливу роль у становленні сучасної прокуратури починає відігравати імплементація судового прецеденту в систему джерел права. Суттєвість і потужність такого впливу на державно-правові інституції як шляхом нормативного визнання і закріплення судового прецеденту, так і на культурно-ідеологічному рівні відзначають Курило В.І. та Панталієнко П.В. [15, с. 103].

Остаточно сформувалася сучасна прокуратура України після Революції Гідності з ухваленням нового Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 року, яким було певною мірою змінено перелік основних функцій та повноважень прокуратури України, а також із внесення відповідних змін до Конституції України, відповідно до яких прокуратура стала частиною системи правосуддя в Україні. Так, згідно зі ст. 131-1 Конституції України (зміни від 30.09.2016 р.) прокуратура здійснює додатковий перелік функцій, зокрема щодо підтримання публічного обвинувачення в суді; керівництво досудовим розслідуванням та вирішення супутнього кола питань; виключне (в окремих випадках) представництво інтересів держави в суді [16, с. 99] [17] [18].

Отже, на підставі наведеного вище підставно сформулювати такі висновки:

Формування прокуратури на теренах сучасної України здебільшого здійснювалося під впливом різних держав та історичних подій, що зумовлювало особливості функцій прокуратури на цих теренах у різні історичні епохи.

За час свого історичного й інституційного розвитку прокуратура зазнавала змін та існувала, як суб'єкт владних повноважень, переважно у двох основних моделях: а) модель наглядового органу; б) модель органу

кримінального переслідування. Це спричинювало існування різних підходів держави до місця прокуратури у державно-правовому механізмі.

Остаточо сформувалася прокуратура України в її нинішній ітерації у 2014-2016 роках. Так, новітня формація прокуратури полягає у ліквідації такого рудименту радянської правової системи як здійснення нагляду за дотриманням і застосуванням законів.

Література

1. Івчук М.Ю. Адміністративно-правовий статус органів прокуратури України : автореф. дис. канд. юрид. наук. Спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Державний наук.-дослід. ін-т МВС України. Київ, 2011. 19 с.
2. Старченко Н. П. Інстигатор. Енциклопедія історії України : у 10 т. Київ. : Наукова думка, 2005. Т. 3. 672 с.
3. Статути Великого князівства Литовського: У 3 т. / За ред. С. Ківалова, П. Музиченька, А. Панькова. Одеса: Юридична література, 2003. Т. 2.: Статут Великого князівства Литовського 1566 року.
4. Історія української культури : наукове видання у 5 т. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століть. С. 56-59.
5. Михайленко О.Р. Прокуратура України. 2-ге вид. перероб. і допов. Київ. : Юрінком Інтер, 2011. 336 с.
6. Маньков О.Г., Чистяков О.И. Российское законодательство X–XX веков. Москва, 1986. Т. 4. 200 с.
7. Чехович В. А. Судова реформа 1864 : юридична енциклопедія в 6-ти тт. Київ, 2003. Т. 5. 702 с.
8. Бойко О. Д. Декларація Генерального Секретаріату Української Центральної Ради 1917. Енциклопедія історії України у 10 т. Київ : Наукова думка, 2004. Т. 2. 518 с.

9. Кузьмінець Н. П. Початок функціонування органів прокуратури в Україні у 1920-х рр. *Наукові записки. Серія: Історія. Вінниця. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського*. Вінниця, 2016. №. 24. С. 66-71.
10. Ісаєвич Я. Проголошення ЗУНР: проблема легітимації. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: Зб. наук. пр.* Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. № 18. С. 51-61.
11. Рибалко Г.С. Правозахисна діяльність органів прокуратури України: монографія. Харків, 2014. 208 с.
12. Про утворення Народного Комісаріату Юстиції Союзу РСР: Постанова ЦВК і РНК СРСР від 20 липня 1936 р. N 1299. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t440003?ed=1944_03_04&an=6 (дата звернення: 31.01.2022).
13. О Прокуратуре СРСР: Закон от 30 ноября 1979 года. URL: <http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data02/tex13787.htm> (дата звернення: 31.01.2022).
14. Компанієць Т.М. Деякі аспекти діяльності судово-прокурорських органів у роки Великої Вітчизняної Війни. *Держава та регіони, Серія: Право*. 2009. № 1. С. 159-163.
15. Курило В.І., Панталієнко П.В. Судовий прецедент у правовій системі України: окремі аспекти практики реалізації. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 5, Part 1. С. 100-104. (Index Copernicus)
16. Пузирний В.Ф. Адміністративна діяльність деяких правоохоронних органів (на прикладі органів прокуратури). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція : зб. наук. пр.* 2014. Т. 1. № 12. С. 97-100.
17. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 31.01.2022).

18. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 31.01.2022).

References

1. Ivchuk, M.Y. (2011). *Administrative and legal status of the prosecutor's office of Ukraine*. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv: SRI of the MIA of Ukraine [in Ukrainian].
2. Starchenko, N.P. (2005). *Instigator. Encyclopedia of the History of Ukraine* (10 vol.). V.A. Smolii (Ed.). Kyiv: Naukova Dumka [in Ukrainian].
3. Kivalov, S., Muzychenko, P. & Pankova, A. (Eds.) (2003). *Statutes of the Grand Duchy of Lithuania*. (10 vol.). Odesa: Legal Literature [in Ukrainian].
4. *History of Ukrainian Culture* (5 vol.) (2001). Kyiv: Naukova Dumka [in Ukrainian].
5. Mykhailenko, O.R. (2011). *Prosecution of Ukraine* (2nd ed.). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
6. Mankov, O.H. & Chystiakov, O.I. (1986). *Russian legislation of X–XX centuries*. (Vol. 4). Moscow [in Russian].
7. Chekhovych, V.A. (2003). *Judicial reform 1864* (Vol. 5). Kyiv [in Ukrainian].
8. Boyko, O.D. (2004). *Declaration of the General Secretariat of the Ukrainian Central Council 1917* (Vol. 2). V.A. Smolii (Ed.). Kyiv: Naukova Dumka [in Ukrainian].
9. Kuzminets, N.P. (2016). The beginning of the functioning of the prosecutor's office in Ukraine in the 1920s. *Naukovi Zapysky. Series: History*. 24, 66-71 [in Ukrainian].

10. Isaievych, Y. (2009). Proclamation of the WUPR: the problem of legitimacy. *Ukraine: cultural heritage, national consciousness, statehood*. 18, 51-61 [in Ukrainian].
11. Rybalko, H.S. (2014). *Human rights activities of the Prosecutor's Office of Ukraine*. Kharkiv [in Ukrainian].
12. Decree of CEC & CPC of USSR on the establishment of the People's Commissariat of Justice of the USSR N 1299 (1936, July 20). Retrieved form: https://ips.ligazakon.net/document/view/t440003?ed=1944_03_04&an=6 [in Russian].
13. Law of USSR on the prosecution of USSR (1979, November 30). Retrieved form: <http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data02/tex13787.htm> [in Russian].
14. Kompaniets, T.M. (2009). Some aspects of the activity of judicial and prosecutorial bodies during the Great Patriotic War. *Derzhava ta Rehiony. Series: Law*. 1, 159-163 [in Ukrainian].
15. Kurylo, V.I. & Pantalienenko, P.V. (2016). Judicial precedent in the legal system of Ukraine: some aspects of implementation practice. *Visegrad Journal on Human Rights*. 5, 100-104 [in Ukrainian].
16. Puzyrnyi, V.F. (2014). Administrative activities of some law enforcement agencies (for example, prosecutor's offices). *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*. 12, 97-100 [in Ukrainian].
17. Constitution of Ukraine № 254к/96-BP (1996, June 28). Current edition. Retrieved form: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп#Text> [in Ukrainian].
18. Law of Ukraine on the prosecution of Ukraine № 1697-VII (2014, October 14). Current edition. Retrieved form: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> [in Ukrainian].